

Обдаровані діти

(Реферативний огляд видань за 2006-2009 рр.)

Упорядник: Коваленко І. Й.,
зав. науково-реферативним відділом

Реферативний огляд містить узагальнену реферативну інформацію про стан та здобутки процесу виховання дітей, які мають підвищені розумові здібності. Основне призначення огляду – орієнтування споживачів інформації на ознайомлення зі станом розробки проблеми. При підготовці огляду були використані матеріали з періодичних науково-методичних, науково-практичних періодичних видань, затверджених ВАКом за 2006–2009 роки з реферативної бази даних «Україніка наукова» <http://www.nbu.gov.ua> та галузевої бази даних Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. <http://www.library.edu.ua.net/>

1. Агаркова Н. Законодавче забезпечення соціально-правового захисту дітей (2002-2005 рр.) / Н. Агаркова.– //: Рідна школа.– 2007.– № 2.– С. 9-12.–Бібліогр.: 11 назв.

Проаналізовано законодавчі акти за 2002-2005 рр., в яких ідеться про необхідність правового захисту дітей та визначаються напрями та заходи щодо забезпечення прав дітей в Україні відповідно до міжнародних стандартів та чинного законодавства. Наголошено, що незважаючи на здобутки щодо регламентації державної політики стосовно надання допомоги дітям-сиротам, дітям-інвалідам, і дітям, позбавленим батьківської опіки, актуальними залишаються підвищення матеріального державного забезпечення дітей-сиріт та створення умов, які б сприяли покращанню інтеграції дітей у суспільство, активізації громади на боротьбу з бездоглядністю та безпритульністю дітей.

2. Бевз О. Питання дитячої бдарованості в американській системі шкільної освіти / О. Бевз // Рідна школа.– 2006.– № 7.– С. 78–80.–Бібліогр.: 10 назв.

Здійснено огляд психолого-педагогічних досліджень, які розкривають досвід американської школи і педагогіки з виховання і навчання обдарованих дітей у США. Акцентовано увагу на особливостях трьох етапів розвитку системи навчання обдарованих дітей. Названо організації, які об'єднано в „коаліцію за навчання обдарованих дітей”. Розкрито способи та прийоми педагогічної підтримки обдарованих дітей. Визначено проблеми, з

якими стикаються обдаровані діти в процесі навчання і творчої діяльності.

3. Васильченко Л.І. Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей / Л. І.Васильченко // Педагогіка і психологія: вісник АПН України.– 2007.– № 4.– С. 32-39.– Бібліогр.: 12 назв.

Узагальнено погляди вчених на психологічні особливості обдарованих дітей. Запропоновано систему індивідуально особистісних рис прояву загальної обдарованості за блоками: мотиваційний; характерологічний; індивідуальні особливості психічних процесів.

4. Волощук І. Фактологічна підготовка педагогів до роботи з обдарованими й талановитими школярами / І. Волощук, В. Шепотько // Рідна школа.– 2006.– № 9.– С. 73-75.– Бібліогр.: 31 назв.

Досліджено сутність поняття «обдарованість». Проаналізовано соціально-емоційні характеристики обдарованих індивідів.

5. Вронська В. Позитивний емоційний розвиток – запорука успіху обдарованої дитини / В. Вронська // Нова педагогічна думка.– 2007.– №4.– С. 13-17.–Бібліогр.: 8 назв.

Проаналізовано питання психоемоційного розвитку особистості. Визначено психологічні особливості обдарованих дітей. Розкрито сутність соціально-психологічного та соціально-інтегративного підходів до роботи з обдарованими дітьми. Розглянуто сутність соціально-педагогічного захисту обдарованої дитини. Акцентовано увагу на формах прояву психосоціальної чутливості обдарованої дитини та завданнях вчителя щодо удосконалення роботи із забезпечення емоційної рівноваги обдарованих дітей.

6. Данилевич Л.А. Перфекціонізм як особистісний чинник академічної обдарованості студентів / Л. А. Данилевич // Наука і освіта.– 2007.– № 4-5.–С. 42-46.–Бібліогр.: 21 назв.

Встановлено зв'язок проявів перфекціонізму та академічної обдарованості на основі даних студентської вибірки. Показано, що академічно обдаровані студенти вирізняються функціональним перфекціонізмом, одночасно для них не є властивим дисфункціональний перфекціонізм. Встановлено, що для академічно обдарованих є характерною самодостатність, прагнення до організованості, толерантність до помилок.

7. Демченко В. Готовність педагогічних кадрів до роботи з обдарованими школярами / В. Демченко // Директор школи, ліцею, гімназії.– 2008.– № 4.–С. 33-36.–Бібліогр.: 8 назв.

Розкрито незадовільний стан готовності педагогів різних категорій до роботи з обдарованими школярами через призму наукових досліджень у Рівненському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. Визначено критерії професійної готовності педагогічних працівників до роботи з обдарованими школярами. Висвітлено результати застосування технології, яка уможливила вихід на якісно нову інтегровану оцінку такої готовності. Акцентовано увагу на можливості позитивних зрушень в організації роботи з обдарованими дітьми за умови спеціальної підготовки педагогів у вищій школі, системі післядипломної педагогічної освіти, методичної підготовки за місцем роботи, систематичної, продуманої самоосвіти.

8. Демченко В. Підготовка вчителя до роботи з обдарованою дитиною засобами післядипломної педагогічної освіти / В. Демченко// Нова педагогічна думка.– 2007.–№4.–С.3-7.–Бібліогр.:7назв.

Проаналізовано проблеми діяльності мережі закладів для обдарованих (шкіл нового типу). Визначено мету діяльності науково-дослідної лабораторії «Творча обдарованість» при кафедрі педагогіки та психології Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (РОІППО). Наведено концепцію щодо особливостей та специфіки підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими школярами. Розкрито мету, завдання, очікувані результати підготовки вчителя. Розглянуто складові моделі компетентності педагогічного працівника. Окреслено проблеми у готовності вчителя до роботи з обдарованими дітьми. Представлено схему системи професійної підготовки педагогічного працівника до роботи з обдарованими дітьми за рівнями - обласний, районний, шкільний. Запропоновано схему підготовки педагога в умовах РОІППО: курсова підготовка, підготовка в між курсовий період, організація самоосвіти вчителів. Привернено увагу до технології діагностики готовності педагога до роботи та результатів апробації технології у семи школах Рівненської області.

9. Макрідіна Л. Формування у педагогів професійної готовності до роботи з обдарованими дітьми в умовах післядипломної освіти / Л. Макрідіна // Нова педагогічна думка.– 2007.– №4.– С. 31-34 – Бібліогр.: 4 назв.

Розкрито діяльність науково-дослідницької лабораторії кафедр педагогіки і психології Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти із проблеми «Формування професійної готовності педагогічних працівників до роботи з обдарованими і здібними дітьми». Визначено зміст поняття «професійна готовність педагогічного працівника до роботи з обдарованими дітьми». Розглянуто елементи (когнітивний, конструктивний, мотиваційний, особистісний) та критерії педагогічної готовності. З'ясовано психолого-педагогічні умови реалізації формувального етапу експерименту. Проаналізовано досвід експериментальної роботи за напрямками: модернізація науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах лабораторії шляхом залучення освітян до психолого-педагогічного дослідження з теми; оновлення післядипломної педагогічної освіти в області, зокрема, педагогічного процесу в ЗОШ з проблеми формування професійної готовності вчителів інших категорій слухачів до роботи з обдарованими дітьми. Запропоновано модель формування професійної готовності педагогів. Охарактеризовано підпрограму «Робота з обдарованими: оновлення післядипломної педагогічної освіти»

10. Марченко І. Творча група педагогічних працівників у системі методичного супроводу роботи з обдарованими учнями / І. Марченко // Нова педагогічна думка. – 2007. – №4. – С. 62-65. – Бібліогр.: 5 назв.

Проаналізовано досвід роботи творчої групи при Кіровоградському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти ім. В.Сухомлинського з удосконалення методичного супроводу роботи з обдарованими учнями. Розглянуто склад творчої групи. Розкрито мету, завдання, предмет, об'єкт і базу дослідження; п'ять етапів дослідження (діагностичний, констатуючо-аналітичний, моделювання методичних матеріалів, корегуючий, узагальнюючий); терміни дослідження (2007-2011 рр.). Висвітлено питання, які опрацьовано у 2007 р. Запропоновано схему системи роботи з обдарованими учнями у гімназії та модель взаємодії вихователя-наставника з батьками та вчителями-предметниками. Узагальнено досвід роботи групи за напрямками: організація, кінцева мета, очікувані результати та чинники результативності роботи

11. Настенко Н. Інноваційні шляхи у роботі з обдарованими школярами у літній період / Н.Настенко. // Нова педагогічна думка. – 2007 – №4 – С. 27-29. – Бібліогр.: 5 назв.

Розкрито інноваційний підхід до організації оздоровлення обдарованих

дітей в літньому профільному таборі «Ерудит», діяльність якого координує Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Акцентовано увагу на досвіді залучення дітей до систематичних занять з комп'ютером. Розглянуто систему роботи на Полтавщині з діловим лідерським активом.

12. Настенко Н. Соціальне проектування та інші сучасні форми виховної роботи в школі / Н. Настенко // Післядипломна освіта в Україні .–2006.– № 1.– С. 39 – 41.– Бібліогр.: 11 назв.

Розглянуто актуальне питання виховної роботи в школі у середовищі соціального розшарування, яке спричинило низку психологічних проблем - напруженість взаємин, конфлікти тощо. Діти і молодь занурюються в інформаційний простір, де пропагується насильство, цинізм, злочинність, сексуальна розбещеність. У новому середовищі учитель стає посередником між особистістю та соціальним досвідом учня. Одним із методів, що робить педагогіку органічно вплетеною в контекст сучасного життя є метод проектів, спрямованих на реформування педагогічної діяльності, удосконалення технології підготовки вчителя. Подано приклад реалізації соціальних проектів в Полтавській області „Діалог”, „Обдаровані діти”, „Я - особистість”, „Вибір”, „Турбота”, „Юний господар”. Мета проектів - формування здорового способу життя, набуття молоддю соціального досвіду у спілкуванні. Головна мета проекту „В полум'ї слави” - патріотичне виховання школярів на прикладі героїчних подвигів старшого покоління. Проекти різних навчальних закладів дадуть змогу спрямувати діяльність на реалізацію особистісного підходу до виховання учнівської молоді.

13. Обдаровані діти. Діагностика та супровід: [добірка статей] / Т. Червонна (упоряд.). — К. : Шкільний світ, 2008. — 127с. — (Бібліотека "Шкільного світу"; Психолог.Бібліотека; Інформатика.Бібліотека). — ISBN 978-966-451-0*00-1 (б-ка "Шк. світу").

14. Олексін Ю. Формування рис громадянськості старшокласників засобами навчання історії в закладах для обдарованих дітей)/ Ю. Олексін // Нова педагогічна думка.– 2007– №4.–С. 7-10 .– Бібліогр: 12 назв.

Здійснено огляд філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури з питань формування громадянськості особистості. Розглянуто поняття «громадянськість» та «риси громадянськості». Акцентовано увагу на когнітивній, мотиваційній та операційній складових кожної риси, рівень розвитку яких може виступати критеріями сформованості рис громадянськості в структурі особистості .Визначено шляхи впливу змісту історичної освіти на складові рис громадянськості учня.

15. Остапенко А. Системний підхід до управління закладом для обдарованих дітей / А. Остапенко А. // Нова педагогічна думка. 2007р. №4.– С. 42-44.– Бібліогр.: 11 назв.

Розкрито досвід застосування у Володимирецькому районному колегіумі нська обл.), який є експериментальним майданчиком Інституту педагогіки АПН України, системного підходу до управління закладом для обдарованих дітей. Визначено основні завдання закладу та профілі навчання учнів. Названо керівні документи державного і обласного рівнів, покладені в основу роботи колегіуму з обдарованими дітьми. Висвітлено основні напрями роботи педагогічного колективу з обдарованими дітьми. Розглянуто питання: психологічного забезпечення роботи з дітьми; налагодження системи пошуку та моніторингу обдарованих дітей. Акцентовано увагу на реальних можливостях колегіуму щодо розвитку творчих здібностей дітей, зокрема, на роботі бібліотечно-інформаційного центру і медіатеки. Викладено напрями позакласної роботи у колегіумі. Окреслено коло ВНЗ, з якими співпрацює колегіум. Вказано на переваги та особливості використання системного підходу до управління закладом для обдарованих дітей.

16. Петько Л. Вітрила творчості. Про виставку-фестиваль "Обдаровані діти - гордість і надія України" / Л. Петько // Директор школи, ліцею, гімназії.– 2008.– № 6.–С. 40-43. –Бібліографія: 3 назв.

Викладено роздуми, пов'язані з проведенням виставки-фестивалю у Київському міському Будинку вчителя наприкінці 2007-2008 навчального року. Привернено увагу до визначення понять "креативність" та "творчість". Розкрито форми прояву креативності. Порушено питання про роботу науковців з обдарованою молоддю безпосередньо у школі , створення суспільних лабораторій та регіональних центрів наукової, науково-технічної і художньої творчості з залученням до їх діяльності науковців.

17. Сологуб Н. Кожен гімназист – творча особистість /Н. Сологуб //: Рідна школа.– 2007.– №10.– С.47-48

Висвітлено якісно нові умови навчання в гімназії "Ерудит" м. Києва: сучасну науково-методичну базу для викладання всіх шкільних дисциплін з використанням мультимедійних технологій та аудіо та відео матеріалів. Розкрито напрями роботи з обдарованими дітьми: робота в МАН, використання на уроках технології групової творчої справи, організація позакласних заходів

18. Соломчук П. Запровадження діагностики та рівневого оцінювання педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми / П.

Соломчук // Нова педагогічна думка.– 2007.– №4.–С.: 17-20 .–Бібліогр.: 4 назв.

Розкрито досвід апробації у Великомежиріцькому НВК «Школа-гімназія» (Рівненська обл.) технології діагностики та рівневого оцінювання педагогічних працівників, яку розроблено науково дослідною лабораторією «Творча обдарованість» Рівненського інституту післядипломної педагогічної освіти. Проаналізовано результати дослідження готовності вчителів до творчої педагогічної діяльності. Акцентовано увагу на труднощах проведення дискретного дослідження. Представлено діаграми рівнів готовності вчителів до роботи з обдарованими, та готовності за компонентами, зокрема, психологічним. Визначено критерії формування робочих груп (адміністрація, вчителі, батьки, гімназисти для моніторингу. Розглянуто механізм проведення моніторингу. Конкретизовано дані, які заносяться до зведеної таблиці. Запропоновано формулу визначення кількості балів та рівня готовності вчителя. Окреслено перспективні напрями роботи педагогічного колективу.

19. Степаненко О. Особистісні та професійні якості творчого педагога / О. Степаненко // Нова педагогічна думка.– 2007.– №4.– С.82-90 – Бібліогр.: 14 назв.

Визначено умови реалізації програм, що працюють над проблемою обдарованості. Розкрито досвід роботи кафедри педагогіки і психології Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо підвищення професійної компетентності педагогічних кадрів в роботі з обдарованими дітьми. Вміщено анкету для вчителів щодо вивчення їх готовності до роботи з обдарованими дітьми (29 пунктів). Результати анкетування узагальнено в таблиці «Характер утруднень педагогів». Сформульовано завдання, до вирішення яких готуються вчителі під час підвищення кваліфікації. Запропоновано спецкурс «Педагогіка обдарованих»: мета, навчально-тематичний план, анотація лекції «Психолого-педагогічний аспект дитячої обдарованості», зміст практичного заняття «Розвиток обдарованих дітей засобами математики, зміст тренінгу креативності. Результати опитування вчителів підсумовано в моделі - «ідеальний педагог». Акцентовано увагу на рекомендаціях вчителям щодо організації навчальної діяльності учнів та загальних можливостях, які треба розвивати в обдарованих дітей. Обговорено ключові слова і фрази, які слід використовувати для стимулювання розумових процесів у дітей. Розглянуто критерії творчої педагогічної діяльності та загальну модель творчої особистості. Окреслено вимоги до педагога, який працює з обдарованими дітьми.

20. Федорова О. Педагогічні умови професійної підготовки студентів до роботи з обдарованими дітьми // О. Федорова., М. Федоров // Рідна школа.– 2006.– № 1.–С.24–26

Проаналізовано структуру змісту і методів діяльності сучасних педагогічних вузів та якість роботи його випускників. Констатовано, що психолого-педагогічну підготовку студентів до роботи з обдарованими дітьми необхідно розглядати комплексно, за наявності необхідних педагогічних умов, які ефективно впливають на рівень готовності майбутніх учителів до роботи з такими дітьми. Вказано на необхідність вдосконалення теоретично-методичної та практичної підготовки студентів, що спрямована на досягнення належного рівня педагогічної підготовки майбутніх педагогів з основних педагогічних та спеціальних дисциплін, саморозвиток студентів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. Такі умови сприяють створенню цілісної системи підготовки студентів до роботи з обдарованими дітьми

21. Федченко Л. Система роботи з обдарованими дітьми в Донецькій області / Л. Федченко // Рідна школа.– 2006.– № 9.– С.40-42 .–Бібліогр.: 10 назв.

Вміщено матеріали з системи підготовки педагогічних кадрів для роботи з обдарованими дітьми, зокрема: курси підвищення кваліфікації вчителів; низки педагогічних заходів, різних за змістом і формою; цілеспрямованої самоосвітньої роботи, яка проводилась в Донецькій області відповідно до Національної доктрини розвитку освіти та цільової комплексної програми «Обдаровані діти

22. Шепотько В.П. Організація і навчання обдарованих і талановитих школярів (навчально-методичний посібник) / В. П.Шепотько., І. С. Волощук // Рідна школа.– 2006.– № 2.– С. 27-50.–Бібліогр.:27назв.

Розглянуто проблему обдарованості індивідів, яким інструментарієм скористуватися, щоб виявити обдарованих школярів, у який спосіб найдоцільніше їх типологізувати. Акцент зроблено на організації навчання цієї категорії дітей з урахуванням їхніх відмінностей стосовно учнівського загалу. Проаналізовано суперечності ефективного навчання обдарованих школярів, недоліки у підготовці цих учнів, що гальмує розвиток зазначеної категорії учнів. Подано методичні поради для практикуючих педагогів у розбудові дидактичної системи навчання обдарованих і талановитих дітей в Україні

23. Яременко М. Робота з обдарованими учнями – основний зміст діяльності ліцею /М. Яременко // Нова педагогічна думка.– 2007.– №4.– С. 68-71.– Бібліогр.: 9 назв.

Висвітлено досвід роботи з обдарованими учнями у Державному ліцеї м.

Біла Церква, зокрема, з визначення рівня обдарованості та інтелектуальних здібностей дітей. Акцентовано увагу на академічній обдарованості. Розглянуто діяльність наукового товариства ліцею та предметно-циклових комісій вчителів. Охарактеризовано ліцейську програму «Творча особистість». Визначено пріоритети навчання у ліцеї. Описано систему матеріального стимулювання розвитку обдарованості